



## A természetes falu:

A Mecsek hegység északi előterét alkotó Mecsek-Hegyhát Baranya megye egyik legerdősebb vidéke. A Völgység és a Zselic közé ékelődő lápos, zombékos területen a Gyimesekből ismert üde rétek zöldellenek. E régió természetes központja Magyarszék, ahol már a római korban is virágzó élet folyt. Itt húzódott ugyanis az Eszéket (Mursa) Szónnyel (Brigetio) összekötő hadiút, és ennek bizonyítéka a falu határában talált római sírkő, ami ma a templom falába befalazva látható. Szintén a római kor öröksége a falura ma is jellemző szőlőművelés, nem véletlen, hogy Magyarszék ma a Pécs-Mecseki Borút megbecsült állomásának számít.

A Zeek néven említett falut először a pápai tizedjegyzék említette. A Szék elnevezés eredetéről több elképzelés ismert. A szék maga jelenthet határfát, vagy vizes, ingoványos területet, ahol a „székfű” is megtelepedett. A határ máig ingoványos, lápos rétjei jelzik, hogy akár erről is kaphatta a falu a nevét. A helyi néphagyomány szerint Mátyás király is megfordult a vidéken, és a településre érve egy szék segítségével szállt le a lováról.

A pécsi káptalan birtokaként ismert település túlélte a török támadások első viharát, hat adózó és két zsellér jobbágját 1556-ban Korotna várához rendelték. Később Szigetnek adóztak, Tót Péter bíró vallomása szerint 1560-ban 23 köből búzát és 40 köből bort szolgáltatottak be Barátúrral és Hertelenddel közösen. Magyar őslakosai a hosszú 17. században is kitartottak, valószínűleg a viszonylagos földrajzi elzártságnak köszönhetően még a reformációnak sem sikerült gyökeret verni a faluban. Ennek bizonyítéka, hogy 1692-ben helyi katolikus licenciátus pasztorálta az itt élőket.

Magyarszék szerencsésnek mondhatta magát, mert a kuruc- és rácjárá-

sok egyaránt elkerülték, így néhány nehezebb évet leszámítva a környék központjának számító faluban már a század első felében virágzó élet folyt. 1733-ban 11 adózó portát írtak itt össze, a feljegyzésből az is kiderül, hogy a

kiterjedt erdőkből bőségesen jutott épület- és szerszámfára, valamint tüzelőre, a tölgyesekben makkoltatás folyt, az egyik működő malom pedig már ekkor egy német telepes tulajdonában volt. Ő az elsők közé tartozott azok közül, akik Trier környékéről főleg az 1740-es években letelepedtek a falu pataktól elválasztott határában, amit innentől kezdve Németszéknek neveztek. Ez azonban nem a káptalan, hanem az újonnan alapított pécsi szeminárium birtokának számított, akárcsak az eredetileg Hertelendhez tartozó, a 19. században megszületett Kishertelend, amelynek szintiszta német lakosságára ma már csak a régi harangláb emlékeztet. A három település 1931. február 11-én Magyarszék néven egyesült, és a sorsuk ekkortól kezdve összefonódtott.

A fuvarozásból, kézműiparból és szőlőművelésből meggazdagodó falu a 19. században egyre gyarapodott. Utóbbiban nagy szerepe volt Gruber György plébánosnak, aki meghonosította a rajnai szőlőfajtákat a vidéken, sőt, 1844-ben még szalmabor készítésével is megpróbálkozott, igaz, a darazsak meghiúsították a vállalkozását. Nehéz munkának számított, de a szorgalmas széki fuvarosok a komlói kőbánya termékeinek a szállításába is bekapcsolódtak, és ez az elterjedt pécsi napszámmal együtt már biztos bevételt jelentett. Szintén a megélhetést szolgálta a posztófestés, a 19. század közepő harmadában a pozsonyi céh egyik filiájaként magyarszékiet is említettek. Ez minden bizonnyal a szoros német kapcsolatok eredményeként jött létre, ahogy a kerámiából készült úgynevezett „fejéredények” gyártása is, amelynek Szék kiemelt központjává vált Pécs, Mohács, Bükkösd és Hertelend társaságában. A kereskede-





# Magyarszék

www.magyarszek.hu

lemben és kézműiparban betöltött szerepe miatt a zsidóság is megjelent a településen, közülük azonban a legtöbben még a vészkorszak előtt elköltöztek máshová.

A 20. század elejére Magyarszék eljutott a zenitjére, ennek emblemikus építménye a falu központjában 1906-ban emelt Szentháromság-szobor, amit ma újra a régi pompájában csodálhatnak meg az arra járók. Az I. világháború után néhány évig határtelepülésnek számított, 1921-ben innen indultak Pécs visszaszerzésére a magyar csapatok.

A következő világegés szintén megviselte a falut, hiszen a háborúban elesett fiatalok mellett kitelepítések is sújtották. Ennek során a németység többségét elszállították, a helyükre jobbra felvidéki magyarokat költöztettek be. A kommunista diktatúra és a kollektivizálás szintén súlyosan érintette a helyeket, az enyhülés évtizedeiben azonban sikerült apró lépésekkel fejlődni.

1990 után Magyarszék újra a Hegyhát valódi központjává vált. A német nemzetiségi általános iskola, a korszerű óvoda, a máig működő posta, orvosi rendelő, gyógyszertár és könyvtár egyaránt sokat nyomtak a latban, hogy a fiatalok ne költözzenek el a tele-

## A templom története

Magyarszék első templomát 1333-ban említették először, túlélte a török hódoltság korát, és a 17. század végére az egyházmegye legöregebb templomaként tartották számon. Az Órangyalok tiszteletére újrászentelt épület rendkívül romos állapotban érte meg a Rákóczi-szabadságharc elmúltát, 1716-ban újra plébániai rangot kapott, és Vácsi István licenciátus helyett a nagyszombati szemináriumban nevelkedett, magyarul, latinul, horvátul és németül egyaránt beszélő Farkas György került az élére. A művelt plébános 26 éven keresztül szorgalmasan szervezte a hívek lelki életét, 1742-ben már Székhez tartozott Mánfa, Szakáll, Bános, Rákos, Kovácsszénája, Egyházasbér, Husztót, Liget, Barátúr, Pölöske, Budafa, Jánosi, Szopok és Komló, és ő kezdte el az azóta sajnos elvesző anyakönyvek vezetését is.

Az egyre pusztuló templom megújítása azonban már Téglási Miklós esperesre maradt. A pécsi székesegyház támogatásával 1758-ban készült el a régi templom köveinek a felhasználásával az új épület. A leghosszabb ideig Gruber György plébános szolgálta a székieteket, aki 1815–1864 között gyönyörű gyümölcsöst hozott létre a papkertnek nevezett területen, és egyben a nemzeti irodalom buzgó pártfogójának is számított. A falu tiszteletét jelzi, hogy 1864-ben a templom melletti temetőben helyezték örök nyugalomra. A folyamatosan szépülő templom 1892-ben a pécsi Angster-gyárban készült orgonával gazdagodott, 1913-ban pedig Gebauer Ernő pécsi festőművész újította fel az épületet. 1958-ban nagy ünnepséggel emlékeztek meg a templom 200 éves fennállásáról, az esővíz miatt az épületben azonban komoly károk keletkeztek. 1994-ben a falu népe sietett a segítségére, 2008-ban pedig nagy összefogással sikerült a további pusztulást megakadályozni. A középkori idők idéző, festői helyen álló Isten háza azóta megújulva várja a hívőket és turistákat egyaránt.



pülésről. A hagyományait féltékenyen őrző székietek büszkék a falujukra, és az együtt elért sikerekre. A Német

Nemzetiségi Fúvószenekar országos eredményekkel dicsekedhet, és számos kulturális rendezvény szívesen látott vendége, akárcsak a Nyugdíjas Kórus. Számos színvonalas hagyományőrző csoport közreműködésével idén immár tizedik alkalommal rendezik meg a Jakabhavi Folklor Fesztivált, ehhez jön még a szüreti mulatság és az október 2-iki búcsú ünnepköre, amelyek mind tartalmas kikapcsolódást jelentenek az itt élőknek és az ide érkező vendégeknek egyaránt. Magyarszék története bizonyítja, hogy a szorgalmas munka, a kitartó összefogás és a céltudatos vezetés komoly sikereket hozhat a falvak számára még nehéz időszakban is.

## Az egyházmegye legrégebbi harangja

A magyarszéki templom tornya rejtja a Dél-Dunántúl legöregebb harangját. Felirata szerint Florentinus Streckfus felajánlásából öntötték Grazban 1689-ben. Az 1729. évi vizita tanúsága szerint Szent István tiszteletére szentelték fel, sőt, további két harang is lakott a harang tornyában. Az egyiket 1696-ban Szabó Máté költségén készítették, a másikat Péter és Pál apostolok tiszteletére, szintén a stájer városban gyártották 1720-ban. Az utóbbi két harang az idők folyamán eltűnt, helyettük 1882-ben Gruzling Ferenc akkori plébános hozzájárulásával újakat szenteltek, de az I. világháborúban ezeket is elvitték beolvasztani. A minden délben megszólaló új harangokat 1923-ban készítették Rudle Ignác pécsi és Szlezák László budapesti műhelyében, mellettük pedig továbbra is hallgathatjuk az egykori derék sváb felajánlásából készülő matuzsálem méltóságteljes kondulását.





A Pécs és Dombóvár között utazók legtöbbször csak átsuhannak Magyarországon, pedig érdemes lenne megállniuk és hosszabb időt eltölteniük a rendezett és tiszta településen. Az egyre szaporodó magánzállások, falusi vendégházak szeretettel várják a látogatókat. A Mecsek lábánál fekvő település kiváló turisztikai adottságokkal rendelkezik. A falut körülölelő erdők kiváló célpontjai



lehetnek a bakancsos turistáknak és vadászoknak egyaránt. A gyerekes családokat új és biztonságos játszótérek, rendezett parkok várják, az óvodában sóbarlangot alakítottak ki a kicsik részére, és kevés település büszkélkedhet saját tornacsarnokkal. A Patak völgye Pihenőközpont méltó helyszíne a szabadtéri falusi rendezvényeknek, ahol baráti társaságok is kellemesen tölthetik el a szabadidejüket. A Német Nemzetiségi Egyesület jóvoltából színvonalas tájházat alakítottak ki a paplak mellett található régi parasztházból és annak pajtájából, ahol a régi paraszti élet berendezési tárgyai mellett a hagyományos állattartás és földművelés eszközei is megtalálhatók. A Széki Borrend Egyesület szakértő



kezekkel ápolja a falu évszázados szőlészeti és borászati hagyományait, a nedűk minőségéről magunk is meggyőződhetünk a nemrég kialakított trezorban őrzött borok kóstolásakor. A pincében, ahol a helyi borászok vendégszeretetét élvezhetjük, egy kis múzeumot is kialakítottak, mely a régi idők szüreti, borászati eszközeit mutatja be a látogatóknak.

A település szlogenje: „Magyarszék, a természetes falu”, melynek egyik kézzelfogható helye a kispiac, ahol szerdán és pénteken – a hagyományokat felelevenítve – a helyi vállalkozók saját készítésű termékeket, mézet, sajtot, aszalt gyümölcsöket kínálnak.



Érdemes a faluban több napot eltölteni, és csillagtúraszerűen bejárni a környéket, amely a Dél-Dunántúl természeti értékekben leg gazdagabb vidéke. A fürdésre, horgászásra és vízi sportokra egyaránt alkalmas Orfú, az igényes termálfürdőjéről híres Sikonda és Magyarhertelend, a cseppkőbarlangjáról nevezetes Abaliget egyaránt 10 kilométeres körzeten belül található, így kerékpárral vagy akár gyalogszerrel is könnyen elérhető. Az ide érkező vendégek kényelmét szolgálja a helyiek által működtetett lovas kocsis és hintó, melyen kényelmes kirándulást tehetnek a környező fürdőkhöz, vagy a domboldalokban megbúvó pincékhez.



**2012. július 14., szombat**

**Magyarszék, Patak völgye Pihenőpark**

**Délelőtti program:**

**10.00-tól Kötetlen kézműves foglalkozások és bemutatók!**

*Gyerek-, lovas- és sportprogramok, aszfaltrajz-verseny*  
Játszóház, arcfestés, állatsimogató, kreatív játék, ugrálóvár, trambulín, Kerek Erdő Zeneműhely, zenés gyermekműsor: Figura Ede, mesemondók: Tölcsér Balázs, Bohn Noémi, lovaglás, kocsikázás, sport- és ügyességi játékok, Ribizli Bohóc zenés, verses állatkertje.

**10.00 Petanque verseny a Széki Kupáért**

**12.00 Ebéd: széki káposzta. Egész nap üzemelő büfé!**

**Káposztából készült sós és édes sütemények, desszertek versenye!**

A szalmabála és szalmafigura-készítő verseny díjazása.

**A nap folyamán kézműves bemutatók és foglalkozások:**

korongozás, fa- és csontfaragás, botfaragó, nemez- és bőrmegmunkálás, ékszerkészítés, tűzzománcozás, kosár-, szalma- és csuhéfonás, gyöngyfüző, szárazvirág-készítő, patchwork, foltvarrók, selymestő, himzés, szövés, horgolás, textilárus, ékszerkészítő, játékkészítő, vesszőfonó, cukorkakészítő, mézeskalács-készítő.



**Délutáni program:**

**14.00-tól** Magyarorszáki Német Nemzetiségi Fúvószenekar

- Szűcs Balázs mesemondó
- Wache Maqrgit harmonikás
- Fekete Láng Néptáncsoport, Pécs
- Gelencsér Lajos harmonikás
- Magyarhertelendi Bordalkór
- Magyarszéki Roma Hagományőrző Együttes
- Magyarszéki Nyugdíjas Énekar
- Liget Gyöngyszemei Hagományőrző Táncsoport
- Magyaregregyi Hagományőrző Táncsoport
- Kisszállási Piros Muskátlí Táncsoport
- Kisszállási Népdalkör
- Őszirózsa Néptáncsoport, Komló
- Tényői Dalosok
- Ligeti Színjátékosok
- Magyarhertelendi Muskátlí Néptáncsoport
- Mánfai Dalosok
- Figura Ede előadóművész

**17.30-tól** Mecsek Táncegyüttes, Pécs

- Hosszúhetényi Hagományőrző Néptáncsoport
- Firlinfeu Pánsípos Folklor Együttes – Olaszország, Pusiano
- Pyrgos Táncegyüttes, táncház – Beloannisz
- Reel Time ír népzenei bemutató
- Country Bandits Táncsoport
- Táncház Magyarhertelend
- Tűzsonglőrök

**22.00 Tom Sawyer's Band utcából**